

T O M R İ S
U Y A R

Yürekte Bukası

1980 SAİT FAİK HİKÂYE ARMAĞANI
3. BASKI

♥ can
modern

TOMRIS UYAR

YÜREKTE
BUKAĞI

Can Modern

Yürekte Bukacağı, Tomris Uyar

© 1991, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Okar Yayınları, 1979

Can Yayınları'nda 1. basım: 1991

YKY'de 12 baskı: 2004-2023

Can Yayınları'nda 3. basım: Haziran 2024, İstanbul

Bu kitabın 3. baskısı 5 000 adet yapılmıştır.

Editör: Mustafa Çevikdoğan

Düzeltili: Ebru Aydın, Aylin Samancı Elmasdağ

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni ve kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Melisa Matbaacılık Yayıncılık San ve Dış Tic. Ltd.

Maltepe Mah. Davutpaşa Çifttehavuzlar Sk. No: 16 Acar San. Sit.

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 45099

ISBN 978-975-07-6358-8

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

TOMRİS UYAR
YÜREKTE
BUKAĞI

ÖYKÜ

♥can

Tomris Uyar'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Otuzların Kadını, 2024 (1992)

İpek ve Bakır, 2024 (1995)

Dizboyu Papatyalar, 2024 (1998)

Aramızdaki Şey, 2024 (1998)

Gecegezen Kızlar, 2024 (1985)

Metal Yorgunluğu, 2024

TOMRİS UYAR, 1941'de İstanbul'da doğdu. Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'ni, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ne bağlı Gazetecilik Enstitüsü'nü bitirdi. İlk öykü kitabı *İpek ve Bakır* 1971'de yayımlandı. Kurucuları arasında olduğu *Papirüs*'ün yanı sıra *Yeni Dergi*, *Soyut* gibi dergilerde eleştiri ve deneme yazıları yazdı. 1975'ten itibaren gündökümlerini yayımladı. 1979'da *Yürekta Bukağı*, 1986'da *Yaza Yolculuk* kitaplarıyla Sait Faik Hikâye Armağanı'nı, 1975'te Turgut Uyar'la birlikte çevirdikleri *Evrenin Yapısı* (Lucretius) kitabıyla TDK Çeviri Ödülü'nü, 2002'de Sedat Simavi Edebiyat Ödülü'nü kazandı. Türkiye Yazarlar Sendikası'nın kuruluşunda görev aldı. Edebiyatımızın en özgün öykücülerinden biri olmasının yanı sıra İngilizceden çevirdiği onlarca kitapla dünya edebiyatının önemli isimlerinin Türkiye'de bilinir olmasını da sağlayan Tomris Uyar, 2003'te öldü.

İçindekiler

Anlat Bana	11
Güneşli Bir Gün	21
Süt Payı	29
Akan Sularla	57
Düş Satmak	65
Ilık, Yumuşak, Kahverengi Şeyler	77
Dikkat! Kırılacak Eşya	87
Uzun Ölüm	97
Yürekte Bukağı	107

ANLAT BANA

1

Ara sıra olur. Cigara dumanlarıyla dolu, boğucu, kalabalık bir odada, birbirlerine uzak kimselerin rasgele sürüklendikleri bir odada, bir akşamüstü, her şey kalakalır; bıçak-çatal seslerinden başka ses duyulmaz olur. Herkes, garip bir suçluluk duygusuyla ses çıkarmamaya çalışır elinden geldiğince.

Ev sahibi ayağa kalkar, son bir atılımla geceyi kurtarmaya girişir; soğuk bir şaka yapar, sıradan bir olay anlatır ya da bilinen bir fıkrayı yineler ama ne olursa olur, bir başka şey boşalır ansızın, sanki herkes, bu sıradan, ucuz ortaklaşmayı bekliyormuşçasına koyverir kendini; bir ağızdan gülüşülür. İşte o anda, daha önce hiç karşılaşmamış iki kişi, anlatılmaz bir çekime uyarak başlarını kaldırır, göz göze gelirler. Ağızlarından aynı sözler çıkmak üzere, oysa ağızlarını açmazlar, bakışlarını kaçırmazlar. Ne var ki, o değişiklik olmuştur bile; bir ırmak gibi, bir çöl gibi doğal bir sınır çizgisi onları odadaki kalabalıktan ayırır. Birbirlerini tanıyorlardır.

“N’olur anlatsana. Ben konuşkan değilimdir, bana bakma sen.”

“Ne anlatayım? Neyi?”

“Buraya nasıl geldin? Sabah ne yaptın?”

“Hava güzel diye çıktım. Dolaştım bir süre. Tek başıma olmayı seviyorum galiba. Ama sonra sıkıldım. Evden çıkarken, seni arayacağım yoktu aklımda, sonradan... Birden içimden geldi. O gece söz vermiştik birlikte kafa çekmeye, dedim.”

“Açıklama, anlat.”

“Dolmabahçe’deki güzelim ağaçlık yol var ya, onu yürüyerek geçtim. Denizden gelen rüzgâr yüzüme vurdu. Anlatamam; bütün ağaçlar, yol taşları, arabalar, hepsi sımsıcak bir çiy örtüsüyle kaplıydı. Gözleri yaşartacak kadar güzel bir hava. Gözlerim yaşardı. İlle de güzel şeyler bekliyorsan, bak, güzel bir gerçek söyleyeyim sana. Her yeşilliğin mutlaka çiçeği olması gerektiğini düşündüm. Çingeneleler, çiçekleri sermişlerdi kaldırımlara. Devetabanını, kaucuğu o yüzden sevmiyormuşum demek. ‘Gül, yeşilliğin, yeşilin çiçeğidir,’ desem, hangi edebî sanata girer acaba?”

“Onu bilmem, yalnız, ben güzel şeyler duymak istiyorum demedim ki, sesini duymak istiyorum o kadar.”

“Öyleyse ben de söylüyorum. Günümüzde gülün, birtakım yoksul, üçkâğıtçı çiçekçilerin, üstüne su serpip zorla dirilttikleri bir meta olduğunu biliyorum. Böyle açık günlerde bile eldiven giyip ağır kokular sürünen burjuva kadınlarının satın aldıkları bir incelik olduğunu da. ‘Tek gül’ sıfatına girdiğinde, ucuza getirilen bir zamparalık gereci olduğunu da. Yalnız elimde bir kayısı gülü varsa, bir bahçe duvarını, bir sokak adını daha iyi değerlendirebiliyorum, bir kadının yeni aldığı plastik, turuncu bir çöp kovasını.”

“İstemeye hakkım var mı bilmem ama seni yürekten ilgilendiren şeyleri, başkalarına anlatmaktan kaçınacağı şeyleri duymak isterdim. Anlat bana...”

“Böyle güzelliği gözleri yaşartan havalar, sıkıyönetim ilanına uygun değildir, diye düşündüm çiçeklere bakarken. Böyle havalar aramalara, gece baskınlarına ve toparlanmalara uygundur. Ansızın, sen geldin aklıma. Belki bir daha hiç görüşmeyeceğimiz...”

“Artık arayacağını ummuyordum. Bir ay geçti neredeyse. Aramaz diyordum. Gizlice seviyordum da doğrusunu istersen.”

“Ben de o yüzden çekindim. Hem şey, *dışarıdan* bakıldığında, aslında aramamam gerekirdi. Hiçbir şey bilmiyorum ki seninle ilgili...”

“Bakarsın, her önüne çıkan erkeği aradığını sanırım, değil mi? Ya da yalnız bana telefon ediyor çünkü beni seçti, diye düşünürüm.”

“Yoo, değil. Galiba *dışarıdan* bakılamaz. Üstelik seninle bir daha konuşamamanın vurgusu öylesine yoğundu ki, bir ara, bütün bunları zorla aklıma getirip kendimi bile isteye yorduğumdan kuşkulandım. O da değildi ama. Büfeden bir gazete aldım, iskelenin kenarından ayaklarımı denize sarkıtıp oturdum. Kimsecikler yoktu o saatte. Haber başlıklarını satırların arasını okumaya çalıştım.”

“Akla yakın bir yorum bulunca, yanlış da olsa, dört elle sarılıyoruz. Karşımızda, hep gölgeleriyle korkutan, karanlıkta sallanan şeyler var da ondan.”

“Bir gece aramasında, hiç unutmam, saat üçte kapıyı açtığımda, tüfeklerini üstüme doğrultmuş iki polisle bir deniz astsubayı çıkmıştı karşıma. O zaman korkmamıştım sandığım kadar.”

“Korkuyu bilenler, yaşamış olanlar, çabuk çözülmüyorlar, inan. Kendi özel korkularını tanıyanlar demek istiyorum.”

“Orada, iskelede, yüzümü güneşe kaldırıp öyle oturdum. İyi geldi. Savsakladıklarım, ertelediklerim, eksik bıraktıklarım yüzeye vurdu; hepsini bir an önce tamamlamaya karar verdim. Kalktım, seni aradım.”

“Rakımız da bitti yahu. Ne yerdin sen? Param var, korkma.”

“Canım yemek istemiyor ama şiş, köfte falan gibi bir şeyler söyle de, herif gelip gitmesin boyuna. Bir de salata.”

3

Terliyorum. Kollarımın altı sıırılsıklam. Neden dik yakalı kazak giydim ki bu sıcakta? Bilmiyormuş gibi. Değil ama. Bu ter, güneşten değil. Titrek bir öğle sonrası güneşi duruyor gökte, yakıcılığı kalmadı. Birazdan serinlik çıkar.

İki saattir, ne iki saati, bir aydır, bekletilmiş, kayırılmış, daha doğrusu, gerçekleşmesinden kaçınılmış bir yakınlığın gelip çatması bu.

Sıcaklık, usulca akıyor içimden, karşımdakine (erkek mi, adam mı, arkadaş mı desem) değişiyor, onun gözlerinde yansdıktan sonra dünyaya açılıyor.

Durmaksızın yenilenen, alabora olan dünyaya koşut bir hızla akıyor sıcaklık, baş döndürücü bir hızla.

Niteliği de her an değişebilir. Dostlukta karar kılabilir; yumuşak bir yünün sıcaklığına bürünür. Tutkuya dönüşebilir; beyinde zonklayan güneşin içkiye kattığı kızışmış tat gibi keskinleşir. Aşka bile sıçrayabilir belki. Yalnız, durmaz.

Kendine kimlik yakıştırmada öyle usta ki. Önüne çıkan ölümcül dönemeçleri hemen kıvrabiliyor, ilk babcana, güvenli raya yan gelebiliyor.

Dünyadan alınan ve ancak başkaları aracılığıyla zen-

ginleştirilerek yine dünyaya ödenen bir borç, bir coşku, bir esriklik bu ter.

Karşımdakinin, benzeri duyguları, anları, başkalarıyla, –başka kadınlarla, başka erkeklerle– daha önce paylaşmış olması, bir gün kesinlikle yeniden paylaşacağı gerçeği, benim de yaşamışlığım, yaşayacaklığım da zedelemiyor duygunun, ânın gerçekliğini. Tersine, saygınlığını artırıyor, pekiştiriyor.

Bir kere yaşanıldı ya, sürecektir. Başka yerlerde, başka zamanlarda, başka kişilerle. İki kişiyi bir an için belli iki kişi yapar; bir güneş dürbünü gibi başka deneylerin, başka kişilerin renklerini yansıtır onlarda, derken yüzlerini siler. Kimdir karşıımızdaki? Kimlerdir?

Yeni boyutlar, ufak ayrıntılar kazanır. Devralınır. Vasiyet edilir.

İçimdeki şu kaygan sıcaklığın, bir gün bilge bir öküzü besleyen yemyeşil bir ota, bir türlü ulaşamayacağım köy evlerini ısıtan tezeğe dönüşeceğini duyuyorum iliklerime kadar.

Dünyanın derinliklerinde bir yerde, bir güle aşılınıp renk kazandığımı.

Karşımdakinin de yüzü kızardı. Susuyoruz.

Yersiz bir kahkaha, bir bardağın kırılışı, bir cankurtaran düdüğü de bozamaz bu sessizliği. Olaylarla değil, imgelerle, iç susuşlarla kuruldu çünkü.

Garsona seslenmek için döndü. Boyun kaslarını gördüm. Güneşte alacalanmış o ince, çocuksu saçlara aykırı düşen kalın kaslar. Ensesindeki tüyler de yumuşak, kıvrık. O derin çizgiyi arayıp buluyorum. Bu kırılğan çizgi, sırtını ikiye bölüp kabalarına iniyordur. Gergin kasıklarında, iki derin oyuk vardır öndeki ataklığı dengeleyen.

Evet aklımdan geçenleri kestirebildiğim gibi ancak

çırılçıplak kaldığında ortaya çıkabilecek özelliklerini de biliyorum. Daha da ötesini.

Sözgelimi “oda”sı yoktur, evi vardır.

Sevişmek için otele gitmez. Özentili bir askı, kırmızı bir gece lambası, altın suyuna batma bir resim çerçevesi, sevişmeye kolaylık katsın diye tavana çakılmış bir ayna, zıvanadan çıkarabilir onu.

Bir kadını güneş ışığına tutup incelemek ister.

Çok genç yaşta tanışmıştır kadınları. Bir zaman genelvede bir dostu olmuştur.

Usulca erkekleştigi için güvenlidir, telaşsızdır.

Kibrit kalmamışsa, sevişmeyi yarıda bırakıp giyinir, bakkala gider. Akla gelmedik bir şeyle dönebilir; bir şey getirmeyebilir de.

Başımı, çıplaklığına yaslayıp uyuyabilirim bir süre. Yaralı bir hayvan acısıyla çırpınışını, tükenişini içimde duyabilirim. Ama olmayacak. Çünkü büyü geçti. Yeni bir dönemeçteyiz. Benim tırnaklarıma benzeyen uçları yenik tırnaklarına bakıyorum artık.

4

Garson yeni şişeye ızgarayı getirip masaya bıraktığında güneş, gara açılan kapının dışındaydı. İçinde küçük toz tanecikleri oynayan kalın bir ışık dilimi uzatıyordu içeri.

Kırık dökük masalar; ayaklarına karton parçaları, kibrit kutuları, gazoz kapakları sokuşturulmuş, üstleri yağlı, kalın bir muşambayla kaplı.

Tezgâhın arkasındaki raflara, elverişli rakılar, harcı-âlem votkalar, kıpkırmızı konyaklar, tozlu likör ve viski şişeleri sıralanmış. Tozdan, isten, etiketler bile okunmuyor.

Bardaklarda yağ halkaları var. Donuk camdan, eğri büğrü bardaklar.

Kararmış tül perdelerden, örümcek ağlarının kalıntıları sarkıyor.

Tezgâha tünemiş işadamı kılıklı biri, telefon ediyor.

“Evet evet,” diyor hiç de inandırıcı gelmeyen bir sesle, “biraz daha bekleyip çıkacağım tabii. Önemli olmasa... Sen oyalarsın onları artık. Anlatırsın. Beşte bir toplantıya katılmak zorundayım.”

Saat üçü geçiyor. Tren gecikti.

Yan masada, ihtiyar bir karıkocayla bir oğlan çocuğu oturuyorlar. Oğlana pirzola söylemişler, kendilerine kuru fasulyeyle pilav. Doğru dürüst kesilmemiş ekmekten büyük parçalar kopararak, yemekten küçük kaşıklar alarak yiyorlar. Sık sık dışarıya göz atıyorlar. Oğlanın belinden ucuz, Alman işi bir tabanca sarkıyor, kılıfı kırmızı. Biraz sonra gelecek treni bekliyorlar. İhtiyarlar, çocuğu ana babasına devredecekler. Pirzola ondan.

İşçiler peronu trene hazırlıyorlar. Elllerinde süpürgeler, bezler, uzun saplı fırçalar, renk renk kovalar. El arabaları sürülüyor oradan oraya. Hamallar, yerlerini alıyorlar. Göklere kadar yükselen mektuplar getirildi bir el arabasında. Bir tanesi düştü; memur eğilip aldı. Demek, yerlerine ulaşıyor bu mektuplar, inanılır şey değil!

Sultanahmet'ten ya da Yeni Cami'nin basamaklarından uçuşa kalkmış bir güvercin daldı kırık camdan içeri. Suskun bir cami kubbesini andıran tavanı dolandı, çıktı. Şimdi yine o daracık, itiş kakış sokaklardan, gezgin satıcıların inanılmaz şeyler sattığı, kasetlerin iyice açıldığı piyangocuların köşeleri tuttuğu o umutsuz sokaklardan geçecek, binlerce güvercinden biri olacak. Semirik, uçmayı bile unutmuş, hantal bir adak hayvanı.

İhtiyar bir alkolik, ortadaki geniş masada uyukluyor. Ölmeyi bekliyor. Kendi özel, küçük, haklı ölümünü.

Konuşmak da tehlikelidir. İşte biriken sözcükleri boşaltmak. Hele konuşmayı bir kere unuttmuşsan... Ya bir gün, bunca yıl kafamda biriktirdiğim sözcükler boşalır mı? Çene kemiklerim aylarsa? Beynime işişen imgeleri durduramazsam? Ya eve, bir gün yemî dakika gecikirsem?

"Bukağı", bir ağır ceza yükümlüsünün kaçıp kurtulmasını engellemek için ayağına vurulmuş pranganın ucundaki demir halka da olabilir, yırtıcı bir kuşun evcilleşmesi için ayaklarına bağlanmış ipeksi bir mendil de.

Ama bukağı yüreğe vurulursa ne olur?

Tamais Uyar, ilk olarak 1979'da yayımlanan *Yürekte Bukağı*'da bir sıkıyönetim döneminde yaşamın her alanında yüreklerine bukağı vurulmuş kişileri ele alıyor.

#vize #öğürlük #vursaklık #yalnızlık #dimmiş #iktidar

 can

can yayinlari.com | f | | can yayinlari

öykü

ISBN 978-975-07-6356-8

9 789750 763588